ŁUKASZ KAPICA

NARZĘDZIA DO DIAGNOZY PSYCHOSPOŁECZNYCH UWARUNKOWAŃ BEZPIECZEŃSTWA I ZDROWIA W PRACY

CIOP PIB 75 LAT

Zrealizowano na podstawie wyników VI etapu programu wieloletniego pn. „Rządowy Program Poprawy Bezpieczeństwa i Warunków Pracy", finansowanego w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych ze środków Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Projekt nr IV.PN.02,

pt.: Opracowanie pakietu narzędzi do diagnozy psychospołecznych uwarunkowań bezpieczeństwa i zdrowia w pracy.

Koordynator Programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy

Autor: mgr Łukasz Kapica

Opracowanie graficzne: Jolanta Maj

Zdjęcie na okładce: rawpixel.com/Freepik

DOI: 10.54215/

Narzedzia_do_diagnozy_psychospolecznych_uwarunkowan_bezpieczenstwa_i_zdrowia_w_pracy_Kapica

© Copyright by Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy

Warszawa 2025

Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy
ul. Czerniakowska 16,
00-701 Warszawa
tel. (22) 623 36 98,
www.ciop.pl

Celem projektu było opracowanie kompleksowego pakietu narzędzi diagnozy psychospołecznych uwarunkowań bezpieczeństwa i zdrowia w pracy. Pakiet został zaprojektowany z myślą o zastosowaniach zarówno naukowych, jak i praktycznych w organizacjach, instytucjach oraz w pracy specjalistów zajmujących się bezpieczeństwem i higieną pracy, ergonomią oraz psychologią pracy. Projekt odpowiada na współczesne wyzwania środowiska pracy, w którym coraz większe znaczenie mają czynniki takie jak obciążenie psychiczne i funkcjonowanie poznawcze pracowników.
Opracowany pakiet obejmuje trzy wzajemnie uzupełniające się obszary diagnozy:

1. Obciążenie psychiczne pracą (w formie samoopisowej) – Skale Obciążenia Pracą (SOP), umożliwiające wielowymiarową ocenę psychospołecznych warunków pracy. Narzędzia obejmują:
    - wymagania pracy (poznawcze, emocjonalne, ilościowe, fizyczne oraz monotonię),
    - zasoby sprzyjające radzeniu sobie z wymaganiami (indywidualne, społeczne i organizacyjne),
    - aktualny stan pracownika, pozwalający na ocenę zmęczenia, wyczerpania i obniżenia motywacji.

Skale SOP umożliwiają zarówno ocenę cech środowiska pracy, jak i bieżącego stanu pracownika, co pozwala na ich zastosowanie w różnych kontekstach – od diagnozy organizacyjnej po porównania pomiędzy zmianami roboczymi.

2. Kulturę bezpieczeństwa (w formie samoopisowej) – pomiar indywidualnej oraz organizacyjnej kultury bezpieczeństwa. Kwestionariusze te pozwalają na ocenę m.in. postaw wobec bezpieczeństwa, zaangażowania pracowników i kierownictwa, znaczenia procedur, komunikacji oraz zachowań związanych z bezpieczeństwem pracy.

3. Sprawność poznawczą pracowników (w formie komputerowych testów sprawności) – bateria testów sprawności poznawczej Abilitest, umożliwiająca ocenę: czasu reakcji, uwagi selektywnej i uwagi przedłużnej.

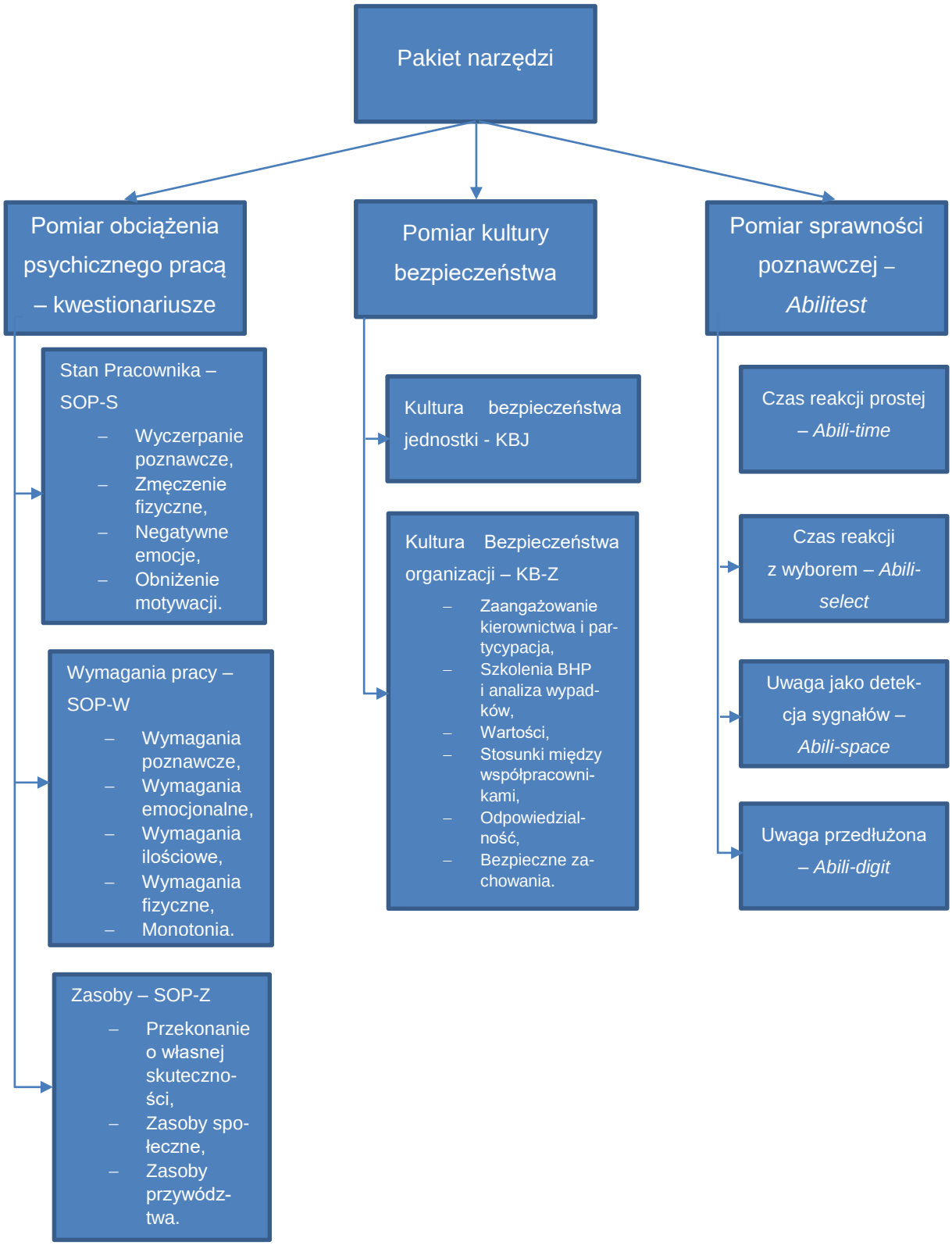
Pakiet narzędzi
Pomiar obciążenia psychicznego pracą – kwestionariusze
Pomiar kultury bezpieczeństwa
Pomiar sprawności poznawczej – *Abilitest*
Stan Pracownika – SOP-S
– Wyczerpanie poznawcze,
– Zmęczenie fizyczne,
– Negatywne emocje,
– Obniżenie motywacji.
Wymagania pracy – SOP-W
– Wymagania poznawcze,
– Wymagania emocjonalne,
– Wymagania ilościowe,
– Wymagania fizyczne,
– Monotonia.
Zasoby – SOP-Z
– Przekonanie o własnej skuteczności,
– Zasoby społeczne,
– Zasoby przywództwa.
Kultura bezpieczeństwa jednostki - KBJ
Kultura Bezpieczeństwa organizacji – KB-Z
– Zaangażowanie kierownictwa i partycypacja,
– Szkolenia BHP i analiza wypadków,
– Wartości,
– Stosunki między współpracownikami,
– Odpowiedzialność,
– Bezpieczne zachowania.
Czas reakcji prostej – *Abili-time*
Czas reakcji z wyborem – *Abili-select*
Uwaga jako detekcja sygnałów – *Abili-space*
Uwaga przedłużona – *Abili-digit*

W ramach projektu opracowano dwa kompletne podręczniki do narzędzi:

- Skale Obciążenia Pracą. Podręcznik – zawierający opis narzędzi, procedury badania oraz obszerne tabele norm dla ogólnej populacji osób pracujących (na podstawie badania reprezentatywnej grupy N = 4 500), różnych grup zawodowych (pracownicy umysłowi, pracownicy fizyczni i kierowcy zawodowi) oraz 10 różnych branż,
- Bateria testów Abilitest. Podręcznik – prezentujący opis baterii i zasady badania sprawności poznawczej w oparciu o baterię oraz normy m.in. dla kierowców i grup wiekowych.

Bateria SOP i kwestionariusze kultury bezpieczeństwa uzupełnione także Skalą Obciążenia Psychicznego Pracą Europejskiej Fundacji Poprawy Warunków Pracy i Życia zostały opracowane w formie aplikacji mobilnej SopApp dostępnej w Sklep Play i App Store. W pierwszym kroku użytkownik wybiera moduł: A – Skalą Obciążenia Psychicznego Pracą Europejskiej Fundacji Poprawy Warunków Pracy i Życia, moduł B – uproszczona diagnoza bazująca na SOP-Wymagania, SOP-Stan, KB-Z (w raporcie ryzyko określane jest jako niskie, średnie lub wysoki), moduł C – diagnoza skalami SOP oraz KB-Z i KB-J z raportem z odniesieniem do norm stenowych ogólnych lub szczegółowych, wraz z przedziałami ufności.

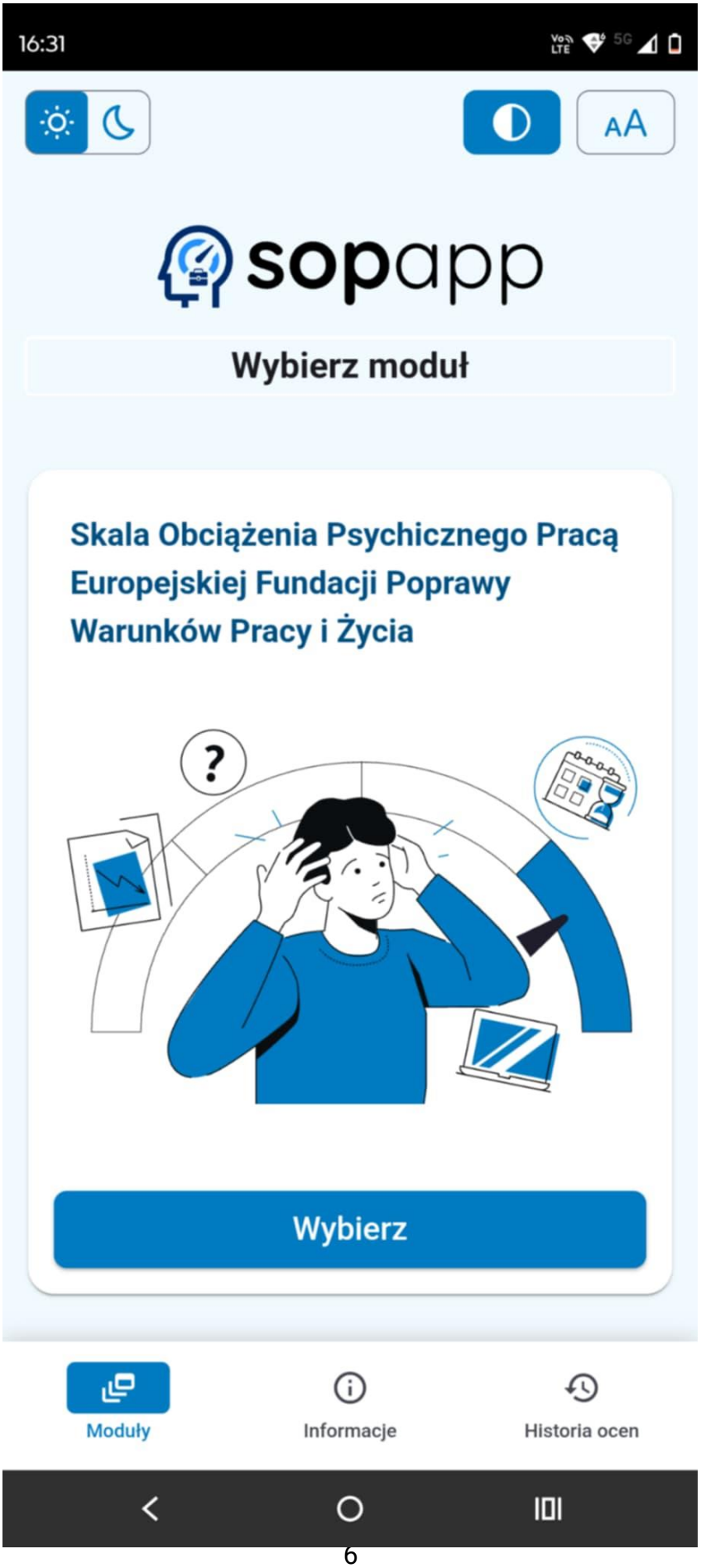
16:31
AA
sopapp
Wybierz moduł
Skala Obciążenia Psychicznego Pracą Europejskiej Fundacji Poprawy Warunków Pracy i Życia
Wybierz
Moduły
Informacje
Historia ocen

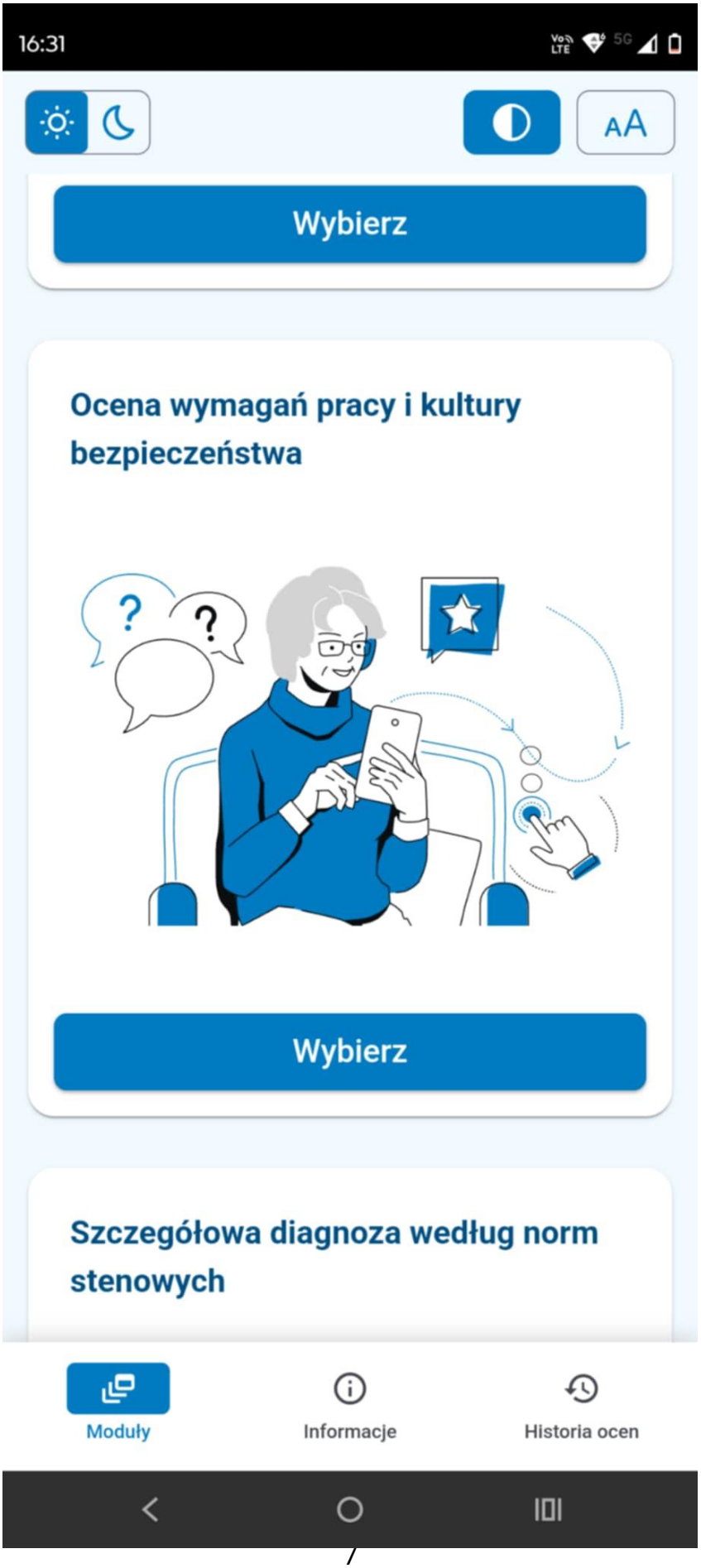
16:31
AA
Wybierz
Ocena wymagań pracy i kultury bezpieczeństwa
Wybierz
Szczegółowa diagnoza według norm stenowych
Moduły
Informacje
Historia ocen

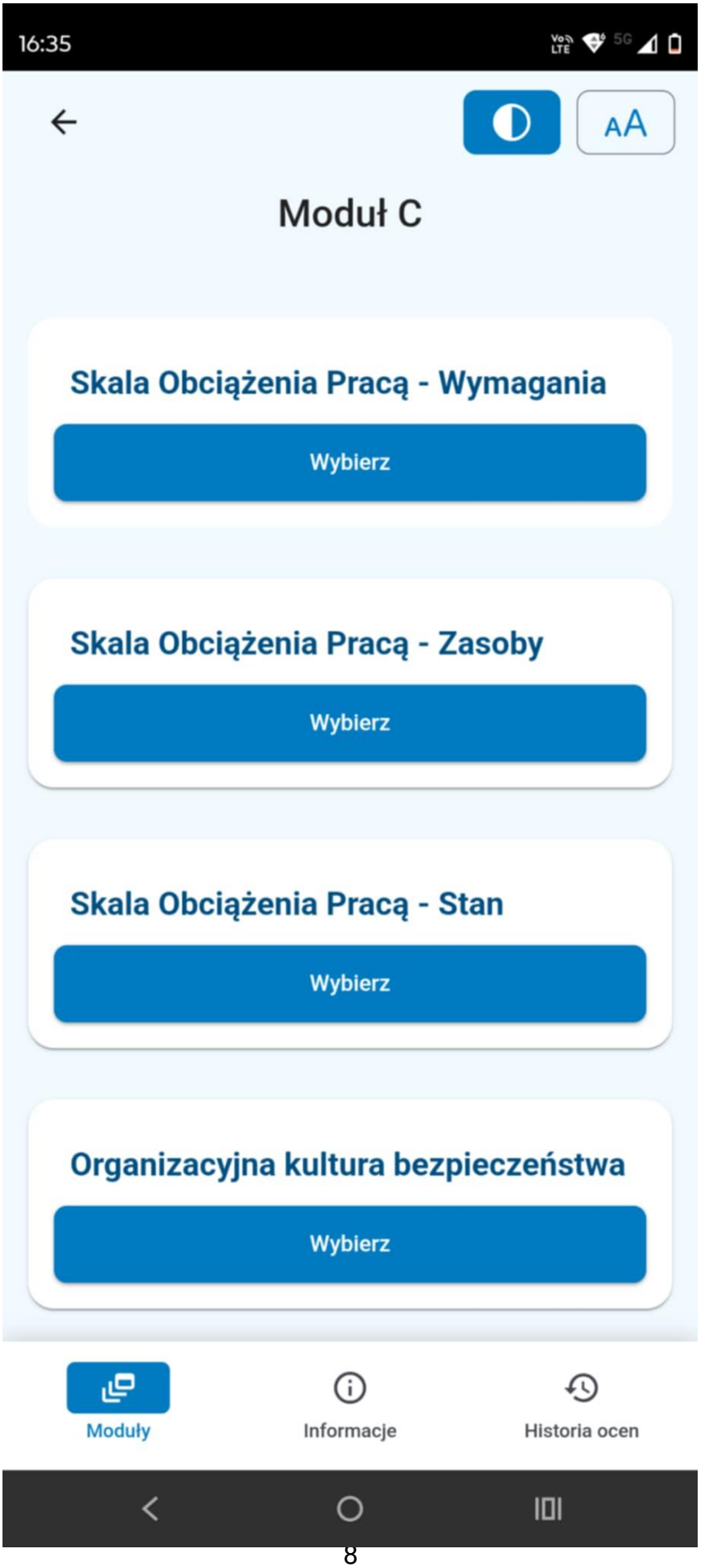
16:35
AA
Moduł C
Skala Obciążenia Pracą - Wymagania
Wybierz
Skala Obciążenia Pracą - Zasoby
Wybierz
Skala Obciążenia Pracą - Stan
Wybierz
Organizacyjna kultura bezpieczeństwa
Wybierz
Moduły
Informacje
Historia ocen

16:33
AA
średni
Ilość pracy
Poziom ryzyka:
wysoki
Monotonia
Poziom ryzyka:
niski
Moduły
Informacje
Historia ocen

Opracowany pakiet narzędzi stanowi spójne i nowoczesne rozwiązanie diagnostyczne, które może być wykorzystywane w:

- ocenie psychospołecznych czynników ryzyka,
- działaniach profilaktycznych w obszarze BHP,
- badaniach i analizach prowadzonych przez specjalistów,
- monitorowaniu warunków pracy w różnych sektorach gospodarki.